

Kala või neiu või mõlemat...

Magasi mia, magari,
Magasi Mari mäele,
Sin'elil'lede sinada,
Kullerkupude kuhale,
Valge lillede vahele.
Unda näi ma magadenna,
Tõista üles tõuste'enna.
Külänaised, nännikeised,
Mõistke sii uni minulta:
"Tam'm kasvi Tarvastu mäele,
Kas'k kasvi Riiä karjamaale,
Ossa neil ütte oiave,
Ladva ütte langeve,
Jõgi neil juuksi alta juurte,
Oja oksade vahelta.
Mis sääl jõen jooskeneia?
Jõen juussi avi alli,
Avi alli, laiguline,
Särgi suuri soomussel'gä.
Lätsi kodu kurval meelel,
Kurval meelel, leinakeelel.
Oh veli, ella vellekene,
Võta sel'gä siidivõrku,
Kaala pane kalakotti.
Mine sa kohe kalale.
Veli läits kohe kalale,
Tõi ta kala koduje.
Veli võt't kala lõhki ajja,

Lõh'ks ta kala päada päälta,
Mis tal päästa paistunessa?
Päästa paist pärg punane.
Lõh'ks ta kala kaala päälta,
Mis tal kaalast paistunessa?
Kaalast paist el'med eredad.
Lõh'ks ta kala rinna päälta,
Mis tal rinnast paistunessa?
Rinnast paisti suure sõlge.
Lõh'ks ta kala keske'elta,
Mis tal keskelt paistunessa?
Kes'kelt paistu kirju üüke.
Lõh'ks ta kala sel'lä päälta,
Mis tal sel'läst paistunessa?
Sel'läst paisti siidikleiti.
Lõh'ks ta kala põlve päälta,
Mis tal põlvest paistunessa?
Põlvest paist põlle punane,
Lõh'ks ta kala jala päälta,
Mis tal jalast paistunessa?
Jalast paisti sulgisukka,
Sulgisukka, kuldaken'gä.
Kala võt't keelil kõnelte:
Veli ella vellekene,
Ma jole tullu tooressa,
Egä võien värs'kesse;
Ma tule maale näidissa,
Ilmale ilu pidäma.

H II 22, 200/3 (89) < Halliste khk., Kaarli v. - Peeter Ruubel-Kõrnitse (1889)

Viis: Mai Mölder 1961 mine üle vihmakene

Kalaneiu - olend siinse ja teispoolse maailma piiril. Kõnelevad inimkeelil ja toimetavad inimtegevusi, kuid kild neist jääb inimmaailma eest varjule, nähtavaks vaid omastele või tähelepanelikele silmadele.

Kalaplika

Foto: Fk 579:28, Eesti Rahva Muuseum, Kristiine Bulla

Kala: F 1547/2, Eesti Meremuuseum SA

Nagu laulus mainitud, on nad maapeal ilu pidamas. Paremaks sisse sulandumiseks toimetatakse nagu inimesed, kuid võimalusel hiilitakse siiski kõrvale. Mõni võib neid seepärast laisaks pidada.

Kalanaine

Foto: Fn 9794:462, Tallinna Linnamuuseum, Carl Sarap
Kala: j 32716 G 21735, Eesti Kunstimuuseum SA, Naima Neidre

Elus otsivad nad toredust mustrite ja värvide mängus, seda võib leida näiteks igapäeva riietuses ja ehetes.

Kalapiiga

Foto: _ 12497:2 Fk 9700/kl, Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum, Parikas
Kalad: TR 7732 G 2170, Tartu Kunstimuuseum SA, Herald Eelma

Tavasilmale toimub maailmas rohkem kui arvata võiks.

Kalaseltskond

Foto: Fn 9794:419, Tallinna Linnamuuseum, Carl Sarap

Kalad: j 49898 G 28301, Eesti Kunstimuuseum SA, Ilse Leetaru

TR 8922 M 1715, Tartu Kunstimuuseum SA, Ülo Sooster

j 11135 M 4039, Eesti Kunstimuuseum SA, Valve Janov

j 36262 M 6160, Eesti Kunstimuuseum SA, Ülo Sooster

Kaheksajala värvid: TR 8276 M 1452, Tartu Kunstimuuseum SA, Efraim Allsalu

Omakeskis võtavad nad eelistatuima kuju, olles poolenisti yhe ja poolenisti teise olendi kujul. Mõni eelistab hoopis inimkeha, nautides võimalust kasutada jalgu tantsuks ja silmi selgeks silmavaateks, ja kannavad enda varasema kala keha mustrit põllena või saba tanuna. Koera asemel võib seltsiks olla kaheksajalg.

Asta Liisa Timmerman